

cita el DAG, d'I, 173, sembla contenir *però* a la manera italiana, en el sentit de 'per això'.

Ens intriga la forma com pogué néixer aquest compost *emperè*, car fóra ben difícil de concebre'l com «derivat» amb prefix-preposició *en*. Més raonablement vaig suggerir en el DCEC/DECH que *en(d)*- podria resultar-hi del ll. INDE (cast. ant. *m'end cal* 'm'importa', cat. *endemà* INDE DE-MANE *endemig* etc.), i encara que aquí l'indole abstracta d'aquest terme ens ho fa semblar menys convincent, tanmateix s'ha de tenir present com una idea acceptable. Com que *emperè* correspon precisament a l'it. *epperò*, també fóra versemblant que contingués ET: **eperò* > *emperè* (cf. cast. *enmendar* etc.). I tenint compte l'enorme ús i abús de *on* illatiu en Llull, i encara més a les *VidesR* (15 (gloss., p. 168 etc.), el fet que *em però per tot un ayn el ranquejà* en el ms. B de les *VidesR* (172v2, n. 17) correspongui a *unde per unum claudicavit* de l'original (504.20) —més que més havent-hi la lliçó errònia *entrò per tot* en el ms. P, que podria ser err. de còpia en lloc de *on però*— ens suggereix la idea que *emperè* pogués resultar de *on però*, amb un canvi com el de *onguaný* (HOQUE ANNO, it. *uguanño*) en *enguany*.

Avui *emperè* és encara d'ús popular en moltes comarques continentals: fins i tot cal advertir que *emprò* no solament se sent de vegades a Bna., sinó que és preferit pel llenguatge vulgar a diversos llocs del cat. or. (Maresme E., Baixa Cerd. etc.) i també a Men. (aquí sense síncope vocàlica: «Aubarcocs / de pinyol dolç, n'hi haurà pocs, / *emperè* moltes maçanes / ---», Camps Merc. (*Folk.* 1, 166).

L'italià mantingué usat PER-HOC en algun ús no adversatiu, especialment *peroché* 'per tal que', combinació de la qual veig un cas en Llull: «Antecrist --- darà dels béns temporals als hòmens so que li demanaran, *però* que l'adoren e-l creen e que reneguen N. Sr. Jesucrist», *Do. Pu.* (Gili, p. 270). D'altra banda em costa molt de creure que hi pugui haver hagut un *emper* amb el valor de 'però, emperè' en Llull: «Ah las! eu só / ocíos de raó, / car no-m vir a contricció, / e a suspir, / e a mercè querir, / car eu no só çai per vivir; / *emper* ja sé / ni que no faça re, / ans só creat a faire bé / ---», *Medicina de Pecat* (*D'ociositat*, v. 13, NCL. III, 45); potser mal llegit per *e pur* (it. *eppur*, PUR) o contaminació de dues lliçons concurrents *però* i *emperè* (amètric aquest).

DERIV.: *Peronejar* vulg. mall.

¹ És concebible que ja en formes de parlar ultravulgar s'hagués començat d'usar PER-HOC, com a mer adversatiu, en el ll. vg. tardà, si d'aquest fos manlleu l'alb. (tosk) *po* «aber» (*por* en el dialecte gheg). És veritat que Gustav Meyer (*Alban. Gramm.*, 98) tot i reconèixer que és un llatinisme, opina que es manllèva del ll. *porro* 'més lluny', 'més enllà', 'de més a més'. Hem de deixar als especialistes que decideixin si la història de -R- i -RR- en albanès ho justifica, contra les aparences, i contra la clara inversemblança semàntica. Car d'una banda una *o* albanesa sovint prové de E llatina (alb. *plot* 'ple', llatí

PLETUS, segons G. Meyer); i d'altra banda també podria ser que, ja en llatí vulgar, existís POR-HOC, sigui per assimilació (cf. infra) sigui provinent de POR-HOC (=PRO-HOC, i cf. cast. POR, DCEC). —² És sabut que en aquest punt amb el català va coincidir des de sempre l'italià. En castellà del S. XIV i fins c. 1600 es troba algunes vegades; però com detall i raon en el DCEC/DECH IV, 495b46-497a 11, es tracta quasi sempre d'influència italiana o catalana (*Corbacho*, 1436). —³ Va usar-ho així Nicolau d'Olwer: «els temps han canviat, *però*» («La Publicitat», 17-VIII-1930). En ell és un mallorquinisme. No ho trobo condemnable, però no ho recomanaria, car val més «els temps, *però*, han canviat», com ho escriu tothom. —⁴ No deixarem de fer alguna reserva a aquestes cites tenint en compte que semblen formar part de fragments prosificats, mentre que el text primitiu era el poètic (que reconstrueixo en *EntreDL* I, 209ss.), i per tant hi pot haver algun detall sintàctic induït per aqueixos canvis. Vegeu encara f° 41v1.39.

Peró 'mena de pera', V. *pera* *Vent de però* pot ser inexacte o contracte per *para(i)ó* derivat de *paralla* (V. *paramitjal*, MIG); o de *paraó* abstracte de *parar* (cf. *paratge*)

PEROL, diminutiu de l'antic *pér* 'espècie de cubell', que junt amb oc. *par*, *pairol*, provenen del gal merid. *PARJO- < Q^uIO- en cèltic comú, cf. ky. *pair*, irl. *coire* id. □ 1.ª doc.: *payrol* 1298, *perol* 1307, *per* 1450.

El primitiu és un mot rar i ben poc documentat, en català. Es pronuncia *pér* (vg. *pérk*; una pronúncia **pèr* amb oberta, com la que suposa *AlCM* ni ha existit ni fóra concebible en fonètica històrica). A penes n'he vist cap en ma vida, però recordo el que hi havia empotrat en una paret dins el vell mas de Ca N'Estolt damunt Calella del Maresme (extrem O. de la Serra de l'Arboceda).

Anar-hi era l'esplai de Coromines dos o tres cops cada estiu; junts, el 1926 hi apuntàvem «bugader, recipient a la paret de la cuina de les masies per fer-hi la bugada de cendra». Acabat el primer exili hi tornava el 1954 —ai de mi, el meu pare ja no hi era, ni quasi cap dels pagesos, hi quedava un vellet solitari i abandonat— i de nou hi escrivia «espècie de cubell de bugada, de forma cònica una mica ventrada». Tots dos cops vaig sentir *pérk* (amb la -c paràsita, que posen a StPolM en aquests casos, *la márk*, no tinguis *pórk*); recordo imprecisament que després m'han parlat de *pércs* semblants, en un parell d'indrets del NE. El DAG registra un *per* de bugada en un inv. de StJoan Despí de 1450, i *perch* 'cossi per fer bugada' a Tordera i a Vidreres. És una ultracorrecció de Griera la pron. **pé* que l'ALCat. posa a Blanes (s. v. *bugader*). És normal la conservació de la pronúncia de la -r en els monosíl·labs.

En canvi *perol* és ben conegut com un mot de per tot i de sempre. «Col loctenent fos mot enamorat